

Treskoposten

Et medlemsblad for Gabriel Scott Selskabet
Nr 2 – torsdag 28. januar 1999
2. årgang

Program for Gabriel Scott Selskabet 1999

19. februar

kl 19.00 Årsmøte på Brekkekjær Pensjonat

kl 21.00 Festmiddag

Lammestek og fløtegratinerte poteter

Karamellpudding og kaffe

Asbjørn Christiansen på Brekkestø forteller Pider Ro's historier

8. mars

kl 18.00 125 års jubileum for Gabriel Scotts fødsel

Program:

* Foredrag. Svein Slettan: Gabriel Scott som barnebokforfatter

* Konsert: Halldis Berntsen og Jan Hartvig Henriksen

* Kaffe-pause (kafeen er åpen)

* Jan Thygesen leser fra «Det gyldne evangelium»

* Fisker Asbjørn Christiansen fra Brekkestø forteller Pider Ro's historier

* Konfransier: Stein Gauslaa

Utstillinger på fylkesbiblioteket i Arendal: 125 år siden Gabriel Scotts fødsel. Agderposten 125 år.

19. mars

Scott-kveld på Biblioteket i Arendal

kl 19.00 Konsert: Jon Kleveland og Siv Justvik synger sanger fra sin CD med nye melodier til Gabriel Scotts dikt.

Sven Kåre Larsen leser ukjente småstykker av Gabriel Scott.

29. mai

Vi planlegger utflykt til Mågereiret evt. Gaupholmen. (Bare for medlemmer)

3-5. september

Gabriel Scott dagene. Tema i år blir «Scott som dramatiker». Vi låner gamle filmer fra filmmuseet og viser dem på Lillesand kino. Dramatisk selskap setter opp »Himmeluret» på Brekkekjær Pensjonat.

Truls Erik Dahl (t.h.) i samtale med Sven Kåre Larsen.

Rykende fersk Gabriel Scott biografi: Et kjempeløft av Truls Erik Dahl

Den etterlengtede Gabriel Scott Biografien til Truls Erik Dahl er nå ferdig. I tre år har han arbeidet på full tid med et prosjekt som har resultert i en svært oversiktlig og interessant bok.

AV INGJERD MODAL

I sitt arbeid med stoffet er han blitt kjent med mange mennesker som har truffet Scott eller vært hans nære venner. Disse har gitt ham uvurderlig innsikt i forfatterens egenskaper og personlighet. Men den

største kilden til kjennskap med forfatteren har nok Truls Erik Dahl fått gjennom de mange brev Scott skrev. Disse brevene er nå mikrofilmet og bevart for at andre som vil forske på Scott skal ha tilgang til dem.

Biografien er beriket med sitater fra artikler og brev som forfatteren har skrevet. Dette gjør boken svært interessant og gir leseren et levende bilde av personen Gabriel Scott. Dahl vil at leseren selv, gjennom sitatene, skal danne seg et bilde av Scott på både godt og vondt.

Dahl har valgt å skrive boken i nåtid, noe som gjør den levende og spennende og får leseren til å føle seg som en deltager midt oppe i begivenhetene. For deg som er nysgjerrig på personen Gabriel Scott kan vi anbefale boken på det varmeste.

Truls Erik Dahl var med og stiftet Gabriel Scott Selskabet. Han har vært en pådriver til blant annet «Treskoposten» og han stod bak en egen avdeling med Scott-bøker på det nye fylkesbiblioteket i Arendal. På denne avdelingen ble det hengt opp et relieff, som er et avtrykk av relieffet på minnesmerket ved Høvåg kirke. Billedhugger Nic Schjøll har laget relieffet. Dahl har også hatt en finger med i spillet når det gjelder nyttigvelser av Scott-bøkene.

Dahl gir ut biografien på sitt eget forlag. Han har lagt mange hundre tusen kroner ned i dette arbeidet. Vi i Gabriel Scott Selskabet er ham evig takknemlig og håper at våre medlemmer vil ringe Dahl umiddelbart for å sikre seg biografien. Hans telefon nummer er: 6790 8110.

FLEST POSITIVE ANNMELDELSER

Boken om Gabriel Scott - et lite knippe kritikker:

AV SVEN KÅRE LARSEN

Det å være bokkritiker er ikke noen lett oppgave, det er som «å kaste seg ut på de 70.000 favners dyp», for å sitere den kjente danske filosof Søren Kierkegaard. Etter at biografien (eller boken), om Gabriel Scott kom ut har forfatteren, Truls Erik Dahl mottatt både ros og ris. Biografien er den første for Scotts vedkommende, dersom man da ikke tar med boka som for femti år siden ble skrevet av Arne Beisland, men som mer konsentrerer seg om denne dikters forfatterskap enn om hans liv. Jeg vil her og nå ta for meg - ganske kort - litt av hva forskjellige aviser mener

om Truls Erik Dahls «Gabriel Scott - et levnetsløp»:

Den ubestridte beste kritikk er gitt av Tom Svennevig i Agderposten, som sier entydig: «Endelig har dikteren Gabriel Scott fått sin biografi. Truls Erik Dahl har gjort et meget solid arbeid med å reise den avholdte, men undervurderte dikteren en verdig bauta mellom to permer. -- Selv om Truls Erik Dahl tydeligvis er Scott-entusiast på sin hals, har han vært trofast mot en biografis første bud: Å gi et sant bilde. -- Boken kan bli et godt bidrag til å få satt Gabriel Scott på det nivå i litteraturhistorien som han fortjener».

Nabobyens avis, Lillesands-Posten ved Gabriel F. Knudsen, er ikke fullt så rosende i sin omtale: «Språket i denne biografien er for knudrete, og

det må man kanskje bare akseptere, selv om jeg synes det nok gjør Scott en aldri så liten bjørnetjeneste. -- Dahl har gjort et grunnleggende og tidkrevende arbeid med å samle inn stoff, både kjent og ukjent, fra en rekke kilder, og i alt tretti sider på slutten av boka er viet hva som er skrevet av og om Scott».

Avisen Lindesnes i Mandal er høyst positiv. Lektor Øyfred Valvik setter som tittel på kritikken: «En bok som ville glede mange». -- «Det er interessant lesning fra perm til perm, og den inspirerer til å hente Scotts bøker frem fra hyllene og lese dem nok en gang. Det fortjener de!». Slik avsluttes omtalen.

Høvågavisas Sven Kåre Larsen skriver om boka: «Kort og godt vil jeg si om denne biografien over

dikteren Gabriel Scott: Glitrende godt skrevet! -- Det er ikke ment som skryt når jeg drister meg til å si at sjelden har jeg lest en så ærlig og gjennomarbeidet biografi. Den er usedvanlig oversiktlig, og språket er enkelt og ukunstlet».

Dagbladets kritiker, Fredrik Wandrup, er også høyst positiv i sin omtale. Over fire spalter kan vi lese som overskrift: «Gabriel Scott i helfigur». «--inntrykket man sitter med etter å ha lest denne detaljsterke og innlevende biografien, er av en dikter som trosset de ofte dystre ytre omstendighetene med en voldsom vilje til å omforme åndelige og filosofiske problemstillinger (særlig arven etter Spinoza) til diktverk. -- Med denne boka har han (Dahl) gjort

det vanskeligere for både forlag og litteraturhistorikere å se bort fra den forunderlige herren til Maagereiret».

Jeg vil avslutte med Fædrelandsvennens anmeldelse av boka. Emil Otto Syvertsen slakter den sønder og sammen. Det merkelige er bare at ikke avisen utelot å skrive noe biografien i det hele tatt. Det vanskelige er jo at dersom en kritiker skriver om en bok han ikke liker, er det plassert i liten én-spalter, men i dette tilfellet ble «slaktingen» slått opp over hele fem spalter. Reaksjonen lot ikke vente på seg. Flere personer reagerte kraftig på kritikken. Noe som er fullt forståelig.

«- min lykke gjennom livet at jeg fikk kalde denne mand min far»

Gabriel Scott skulle ha hett Martin Luther

Men faren gikk med på å kalle opp dikteren etter Walter Scott i stedet

AV SVEN KÅRE LARSEN

Alle kjenner vi til at Sørlands-dikteren Gabriel Scott tilhørte en gammel embetsfamilie. Scotts liv er grundig blitt belyst, - ikke minst gjennom lektor Arne Beislands bok om dikteren, - utgitt i 1949 til Scotts 75 års jubileum. Men i boken savner vi i grunnen et ordentlig bilde av dikterens far, som i sannhet var en mann utenom mengden. Hans svake helbred gjorde nok sitt til at han i forholdsvis ung alder måtte resignere, men dette til tross gav han ikke opp. Han måtte tross alt eie sterke indre, sjelelige krefter.

Gabriel Scotts far het Svend Holst Jensen, og så dagens lys i 1846. Etter opplysninger jeg har innhentet, ble han dimittert fra Drammen skole i 1865, og tok examen artium med Laud. Den såkalte «Anden ecamen» fullførte han året etter med karakteren Haud, mens han den 21. juni 1872 var ferdig med sin teologiske embetseksamen, der han gikk Laudabilis. Meget god karakter fikk han også til practicum. Av dette kan vi lese at han måtte ha vært et lyst hode og glad i skolelivet, i motsetning til sønnen Gabriel, som sluttet på gymnasiet etter først så vidt å ha kommet seg gjennom middelskoleeksamen ved Kristiansand katedralskole.

Holst Jensen hadde giftet seg i 1873 med Halden-piken Caroline Schytte som var et elskelig og hjertevarmt menneske med sterke kunstneriske anlegg. Blant annet var hun en meget habil komponist, og har utgitt flere notehefter med bamesanger. Til sammen komponerte hun om lag 200 sanger, hvorav 100 er publisert. Caroline Schytte tilhørte en av Haldens fornemste familier, hvis aner opprinnelig var kommet fra Danmark. Som prestefru vant hun seg mange gode og trofaste venner.

Samme år de giftet seg ble Svend Holst Jensen utnevnt som sjømannsprest til Leith i Skottland, der Gabriel så dagens lys den 8. mars 1874. I Leith, var prestefamilien fram til 1878, da de ble forflyttet til sjømannskirken i London.

Men hjemlandet drog, og i 1881 ble Holst Jensen utnevnt som sokneprest i Høvåg. Han tiltrådte embetet 3. søndag i advent, nærmere bestemt 17. Desember 1882. Det heter i journalen bl.a.: «Pator S. H. Jensen holdt sin Indtrædelsesprediken og indsatte sig selv efter Provstens Bemyndigelse.»

Det er meget sparsomt hva Svend Holst Jensen har skrevet fra sitt 9-årige opphold i Høvåg - kallsboken inneholder nesten ikke en linje fra hans hånd. Vanligvis skal jo sokneprestene her føre inn forskjellig av betydning for embetet og menigheten. Hans vita er nedskrevet av hans ettermann, O.M. Christiansen. Den etterfølgende sokneprest kan i kallsboken fortelle: «Sokneprest Svend Holst Jensen måtte i april 1891 paa grund af sygdom paa ansøgning faa afsked i naade med wartpenge. Han var især de to sidste aar af sin tid her i Høvaag ofte meget syg, og maatte som følge heraf jævnlig faa hjælp til udførelse af embedsgjæringen.»

Det synes som om hans sykdom svekket ham voldsomt, for gjentatte ganger står det at han måtte ha vikar, både i 1886, og alle årene fram til 1891. Sin avskjedspreken holdt han 2. søndag etter påske, 12. april 1891.

Det var visstnok sokneprest Holst Jensen som tok initiativet til at Høvågs nye prestegård ble bygget i schweizerstil, som var nokså alminnelig for større bygg i slutten av forrige hundreår. Hans ettermann har ført opp som bygningsår 1887 (og det er tilføyet av en annen penn senere: «den blev paabegynt 1885»). Prestegården var ved ettermannens overtagelse ikke i den stand han ønsket, og det ble derfor betalt kr 510 i åbot. Granen som nå står høy og majestetisk utenfor den nye prestegården, er plantet av Gabriel Scott. Senere, når dikteren var på de trakter - og det var ikke så sjelden, måtte han alltid bort å se til «granen min», som han uttrykte seg.

Svend Holst Jensen ble i 1895 utnevnt som sokneprest til Grimstad, og sokneprest Grimm omtaler ham i Grimstad Bys Historie som «denne særmerkte og begavede prest». Også her måtte han trekke seg tilbake på grunn av sykdommen, og fra februar 1898 måtte han helt gi opp. Før han kom til Grimstad hadde

han måttet ha en lengre permisjon, og bodde på Kokkeplassen på Hisøy. Sønnen Gabriel arbeidet da som læregutt ved det mekaniske verkstedet i Kolbjørnsvik, og besøkte ofte sin syke far.

Presteboligen i Grimstad lå den gang i Storgaten 46 b, som var kommunens hus når skolene. Mest omgang hadde prestefamilien med skolebestyrer Landgraff ved Dahlske skole. Særlig presten selv vanket mye hos Landgraffs. Han satt da gjerne i en sofa, stillferdig og koselig. Han likte å høre rolig musikk, det var han jo vant med fra sitt eget hjem. Soknepresten var ikke av den braverende type mennesker, men likte å lese om de forskjellige emner.

En kan si med sikkerhet at Holst Jensen var et usedvanlig belest og kunnskapsrikt menneske. Hans språkøre var lydhørt, ja, en kan vel til en viss grad kalle ham litt av et språk geni. Blant annet talte han både ungarsk og russisk flytende. Han og hans hustru ble senere for sitt arbeid for Ungarn tildelt den litterære Petöfi-prisen, som henger svært høyt. En god del essays kom fra hans hånd - også om islandsk litteratur. I fristundene sine skrev han sanger, hvorav flere er kjent og skattet over det ganske land, det gjelder for eksempel den vakre barnesangen. «Tre søte små barn med øyne blå», som ble til i London i 1880. Teksten er skrevet av Holst Jensen, mens melodien er laget av kona, Caroline. Holst Jensen forfattet også en del sanger hvorav noen finnes i en gammel samling sjømannsmisjonssalmer, samlet av Birger Hall.

Sokneprest Svend Holst Jensen måtte også være aldri så lite av en original. Da sønnen Gabriel så dagens lys i Leith, ville faren at han skulle døpes Martin Luther, men dette reagerte som naturlig kan være moren på. Siden ble man enige om å døpe ham Scott etter dikteren Walter Scott og fødelandet Skottland.

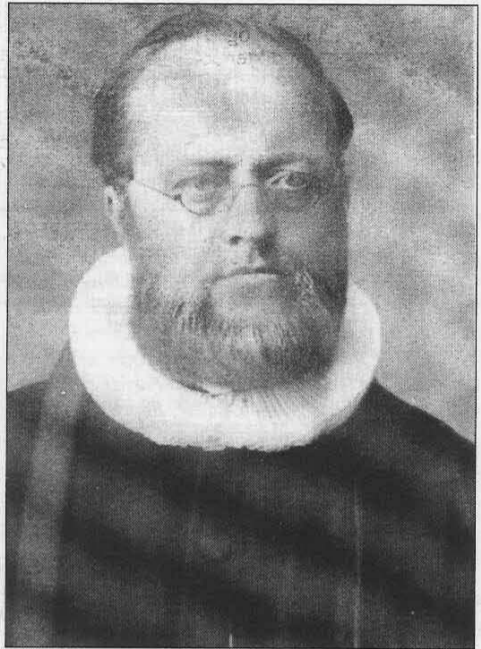
I sakristiet i den gamle, ærverdige Høvåg kirke henger et maleri av sokneprest Svend Holst Jensen, iaget av kunstmaleren Christopher Aarsnes. Han er på bildet iført sort kalott, og med den ungarske orden plassert rundt halsen. Maleriet forteller tydelig om en markant skikkelse. Av eldre mennesker jeg har snakket med kunne Holst Jensen til tider virke

morsk og bråint, noe sykdommen får ta hovedskylden for, men talene hans var som finslipte smykker, sies det.

Etter at han måtte slutte prestegjæringen, flyttet han fra Grimstad til Christiania, der han avgikk ved døden i 1908, bare 62 år gammel. Kona, Caroline Schytte Jensen døde først i 1935, 87 år gammel.

Et par års tid etter Holst Jensens død skrev sønnen Gabriel et vakker minnedikt om sin far. Diktet ble senere, i 1912, tatt med i verssamlingen «Sverdlijer», og bærer tittelen «Min far in memoriam»:

Pastor Sven Holst Jensen, Gabriels far.
(Bildet er hentet fra biografien til Truls Erik Dahl)

Der er et ord, som falder paa mitt hjerte,
saa tit jeg tænker paa min døde far,
det aander av hans væsens dulgte kilde
og hvisker om det tunge kors, han bar.

Aa, det er vemod, taaren ibandt ord,
den klareste, den tungeste som dryppet.
Den måttet hvert et stykke brød, han
dyppet
og krydret læskedrikken ved hans bord.

Det saare savn, som stinger hjerteroten
og har i gravens grus sin dype bund,
var livets morgengave ved hans vugge,
den varet trofast til hans sidste stund.

Ja, livet tok sig av ham med umag,
det gav ham varme, at han bedre skulde
fornemme al dets bitre vinterkulde
og merket ham med et forsag, forsag!

Aa, det for haardt og karrig frem imot
ham!
Hvad det gav ødselt med den ene haand,
det tok tilbake dobbelt med den anden,
det bandt hans arm, men pustet til hans
aand!

Kan hænde ryddet han min sti og bar,
hvad i mit ansigts sved jeg burde baaret.
Den lykkeliges lod blev mig beskaaret
- det er, som jeg har ranet fra min far.

Jeg spør mig tit - er livet værd at leve?
Kan rosenklyngen i dets brede favn,
kan smilet, kysset, perlen eller guldet,
vel veie op dets lidelse og savn?

Se, vegten synker under smertens sum,
En taare veier op en perledynge,
En draape blod den hele rosenklynge
- ak, det er smertens evangelium!

O, at jeg kunde ta et skridt tilbake
og leve livet om en stakket stund
og tænde glæden i hans trætte øie
og vække smilet om hans bleke mund!

Nu er en fattig tak alt det jeg har,
En fattig tak, som altfor sent blir givet,
og dog var det min lykke gjennom
livet,
at jeg fikk kalde denne mand min far!

Gabriel Scotts mor

Et portrett av Caroline Schytte Jensen

Denne artikkelen stod i Fædrelandsvennen, fredag 29 mars 1974:

AV SVEN KÅRE LARSEN

Både fra sin mor og sin far arvet sørlandsdikteren Gabriel Scott evnen til å kunne forme i ord. Det er blitt sagt at Scott liknet mest på sin mor, både i sinn og skinn. Om dette kan det muligens herske uenighet. Men ett er iallfall ganske sikkert: Hva Gabriel Scotts mor angikk, var hun ikke et grunt og lite tenkende menneske, tvert imot var hun en stor og rik personlighet, med mange og summe interesser som hun gikk inn for med iver og lyst.

Caroline Mathilde ble hun hetende i dåpen, og fødestedet var Fredrikshald, det nåværende Halden, hvor hun så dagens lys den 1. mars 1848, altså midt i en svært urolig tid i Europas historie. Hennes foreldre var Fredrikshald-kjøpmannen Hans Holst Schytte (1816-1893) og hustru Anne Marie, f. Faye. I morsav vikk Caroline Mathilde musikken, som i hele hennes liv kom til å bety uendelig mye. Moren hadde hatt bærende roller i opera-partier, bl.a. i den ikke helt

ukjente «Vannbæren» (eller «De to dage») av Cherubini (komponert 1800). Det var således atskillig sang og musikk i hennes barndomshjem, det har hun forresten selv berettet om i «Illustrert biografisk leksikon» (1916), hvor hun på spørsmålet: «Hva fører til Deres tidligste erindringer?» skriver bl.a.:

«I min fødeby Halden har der helt fra 1700-tallet hersket megen musikksans. Særlig var musikklivet rikt i 1830-1860. Den bærende kraft var auditår (tidl. Betegnelse på embetsmann ved militær rettspleie) Dahl og Friedrich August Reissiger, et førsteangars talent, ansatt som organist

Gabriel Scotts mor var og instruktør for militærmusikken fra 1850. Dahl hadde stiftet det musikalske selskap som var det dramatiske selskaps faste orkester og var instruktør. Han hadde også sin egen kvartett, hvis samspill var berømt. Dahls egen sorte violin som var et ypperlig instrument, eksisterer fremdeles.

Det dramatiske selskap omfattedes med stor interesse og det var ikke småting det gav seg i kast med. Dahls egen sorte violin som var et ypperlig instrument, eksisterer fremdeles.

Det dramatiske selskap omfattedes

med stor interesse og det var ikke småting det gav seg i kast med. Dahl var uslitelig. Der fortelles at han en aften på hjemveien mistet sin motepakke, som var 8 dage borte. Imens satt auditøren og nedskrev hele partituret etter hukommelsen. Der var kun små feil. Himmels opera Fanchon ble også oppført, - mor sang en av rollene. Auditor Dahl kom meget i mitt hjem og spilte sammen med mor. Det hører til mine tidligste erindringer. Han sate stor pris på dette samspill. Men han kunne ofte være ivrig og dominerende.

Jeg fikk ofte lov å være inne og høre på, og jeg husker hvorledes Dahl ettersom han ble ivrig, knappet uniformen opp mens håret formelig reiste på seg. En aften blev jeg glemt, og da fant man meg sovende bak pianoet. Jeg var vel 4 år. Som barn hørte jeg også mamsel Michal (den senere fru Michali) synge. Mine foreldre traff henne i Strømstad og oppfordret henne til å gi konsert i Halden. Hun bodde her på en kvist sammen med sin søster, som akkompagnerte henne. De hadde det meget smått, men hun vant snart hjertene ved sin skjønn sang. Så langt hennes erindringer.

Katteelskeren Gabriel Scott

I flere av Gabriel Scotts bøker blir dyrene nevnt.

AV SVEN KÅRE LARSEN

Det er en kjent sak at Scott var en inderlig elsker av dyr, kanskje spesielt katter, men hunder hadde han også. I Truls Erik Dahls bok om dikteren falt jeg pladask for fotografiet der vi ser Scott med sin kjære hannkatt «Markussen»

Katten min

Du lille bløte vakre fløielspus,
Du har dit stille stræv som jeg har mit,
Jeg fanger mynt, du fanger spurv
og mus,
Saa stiller vi som best vor appetit.

Vi stræver begge for vort gode huld,
Du med din klo, jeg med min smule pen,
Det gjælder daglig at faa buken fuld,
og altid har vi strævet om igjen.

Vi svinger begge rundt i samme ring,
Og ingen av os kommer nogen vei,
Og ingen av os skjønner nogen ting
- hvad forskjel er det saa paa dig og mig?

på skulderen (side 304). Jeg har lyst til å ta med her hva Scotts nevø, Thor Gabrielsen (fra Mandal) fortalte: «Den lange formiddagen var onkel Scotts egen, hans arbeidstid da enhver forstyrrelse var helligbrøde. Den eneste som våget å forstyrre roen var Herr Markussen, en gammel aristokrat av en hannkatt, merket av års kamper med rotter og rivaler, en reservert eldre herre som ikke ga seg i lag med hvem som helst. Onde tunder påstod at Herr Markussen verken var snill eller vakker, men bare en borskjemt stivstikker og briompeis, men det sa de riktignok ikke så høyt at dens herre og mester hørte det. Markussen var noe henimot det gildet han visste. Han fikk sitte på skrivebordet, på skulderen, ja, gjerne på den hvite bordduken også. Det var så de kvinnelige iakttagerne korset seg, men det var med stor beundring alle så på kunstene som katten kunne. Når Scott hadde vært på fisketur, visste Markussen nøyaktig hva slags godbiter som ventet, men han fikk dem ikke før han hadde hoppet gjennom Scotts armer, som Scott hadde laget en hoppering av. Kallesignalet for mat var alltid en bjelle eller å rope: «Ysk! Ysk! Ysk», som var en forenkling av ordet fisk; f-en var stum og høres ikke av katter. Forfatteren tenkte på alt.

De siste 10 årene av sitt liv skrev Scott med en liten niese av Tove og Max Tau, Åse Gjerdrum, og i disse brevene lot Scott ofte Markussen føre ordet. Det er kostelig lesning, og er med på å vise

en uhøytidelig Scott. «Nå om dagen har jeg det så travelt med å sove, det er så ekkelt ute, skjønner du, at jeg holder mig inne hele dagen, og da blir jeg så søvnig at jeg ikke kan holde øynene oppe. Jo, sånn levende fisk er god, du skulde bare prøve en gang. Ja, for du kan jo ikke vite når du ikke har prøvd? Vi deler en bergnebb når du kommer, ikke sant? Du skal få det største stykket, for du er jo større enn jeg, så du må ha mest. Vil du ha det med hodet eller halen? Papsen min sier at hodestykket er best, for halen er alltid det magreste.

- «Stakkars papsen, jeg ser tydelig på ham at det går nedover bakke nå. Han stikker litt på det enen bakkenet og går med briller, vet du - det gjør ikke jeg».

I et senere brev skriver Markussen fornøylig: «Ohan (Scott) har bare tre hår og teller dem for sikkerhets skyld hver dag. «Nei, han er i grunnen svært avfeldig, og jeg tror ikke han greier det så lenge, stakkars, enda han skryter av at han kommer til å bli hundre år. Det gjør han slettes ikke, for det er bare en av mange tusen som blir hundre år, og han må ikke innbilde sig at han er nettopp denne ene».

Ja, så glad var Scott i katter at hans nest siste bamebok kom til å handle om en katt: «Sølvfaks - som reiser ut i den vide verden». Det er en herlig bamebok, «full av dramatik, boken har nesten nifse realistiske skildringer om naturens ubarmhjertige lov om alles kamp mot

Dikteren og yndlingskatten, «Herr Markussen».

alle», som Truls Erik Dahl skriver. Og han fortsetter: «Etter å ha vært ute i verden på egen hånd, vender «Sølvfaks» til slutt hjem igjen til ovnskroken. I førsteutgaven tok Scott med et selvbiografisk lite kapittel om familiens hund «Pan» og katten «Ninni», og Gabriel Scott fortalt om da familien flyttet fra landet til Kristiania, hvor «Ninni» dessverre ble sporiøst borte.

Som sikkert mange fremdeles husker

fremførte Kringkastings Helge Sverre Nesheim på slutten av 1980-tallet i Barne-TV hele Sølvfaks, og serien ble så populær at den måtte sendes i reprise. Det var en herlig presentasjon av den ni-livede katt. Vi som er dyreglade, og kanskje spesielt katteglade, merker tydelig Scotts kjærlighet til våre firbente venner. Dette fremgår av følgende lille dikt.

Pider Ro - Sørlandets største skronemaker

Det eneste bildet som finnes av Pider Ro og hans hund; «Ludafisk», tatt utenfor deres «hjem».

Hvem har vel ikke en eller annen gang støtt på navnet Pider Ro?

AV SVEN KÅRE LARSEN,
FÆDRELANDSVENNEN 24.12.70

Forfatteren Gabriel Scott gjorde ham berømt og populær gjennom sin bok fra 1905: «Pider Rois historier». Det tør være sagt at neppe er noen historier fortalt som er så overdrevne og fantastiske i sitt opplegg - det er så det svulmer av vanvittige drømmer og lystige innfall.

Det var under navnet - eller retttere pseudonymet Finn Fogg at Gabriel Scott skrev disse rare og humoristiske småhistorier, som vi, som har tatt fatt på dem, gleder og morer oss med. Opprinnelig ble de utgitt under tittelen «Lillehavns Mystier, bind I og II» på John Fredriksens Forlag i det daværende Kristiania, og den unge kunstneren Henrik Lund (1879-1935) ble overlatt

en del av illustreringen. Han var, akkurat som Finn Fogg, ukjent da, og ble noen år senere etter at han hadde brutt igjennom som kunstner, så misfornøyd med tegningene sine at han gikk i bokforretningene og kjøpte opp restopplaget, som han deretter brant opp. Men både han, Bernhard Folkestad, Per Deberitz, som de store humorister, moret seg kostelig når de leste om Pider Ro og hans mange meritter.

Pider Ro het opprinnelig Petter Petterson Roe og så dagens lys i Halse i 1939. Svært lite er å finne i arkivene om ham. Han er for eksempel ikke å finne som konfirmant i Kristiansand, Oddernes eller Halse i tiden 1852 til 1858. Heller ikke på senere tidspunkter i hans liv er navnet å oppdrive, verken i listen over Lagmannsholmen, hvor han hadde sin skøyte, eller på noe gamle hjem. Det er mulig det betyr at slike fattige ikke ble nevnt i folketellingslistene dengang. De eneste kilder en har å støtte seg til, er

manntallsprotokollene for Kristiansand fattigvesen. Her står nevnt flere ganger at han måtte innlegges på sykehus, og at han fikk understøttelse rent økonomisk.

Pider Ro var en original blant mange andre i det gamle Kristiansand - det vrimlet av dem den gang, og dikteren Gabriel Scott har fortalt at første gang han besøkte Pider var det den en-armede «Svarte-Syvert» som vrirket ham om bord i en pram, da han selvsagt ikke kunne ro med par - «Svarte Syvert» hadde hus under en hvelvet ferjebåt i en av buktene omkring, men Pider Ro bodde som tidligere nevnt komfortabelt i en skøyte som lå forankret ved Lagmannsholmen.

«Du Pider» var den alminnelige bemerkning Syvert kom med da han vel var på dekk, «du har det som ein rein presn!»

Mens Pider Ro og Gabriel Scott snakket sammen, satt «Svarte-Syvert» og hørte andektig etter som han skulle

være i kirken. Hunden «Ludafisk» hoppet opp i fanget hans og begynte å slikke ham under nesen, det var så en kunne få vondt av synet, pleide Scott å si etterpå.

Samtalen varte i det vide og det brede, og de ble så gode venner til slutt, at Gabriel Scott ble buden på ball om bord om kvelden. Pider Ro skulle sørge for damer. Det skulle være de fineste i Kristiansand, så han tarte ikke nære betenkeligheter. Blant annet «Femøres-Lisa» skulle komme. Det må ha vært en særlig lekkerbissen, fortalte Scott, for Pider blunket med øynene og lot forfatteren forstå at ingen skulle få gå ham i nærheten der.

Til slutt fikk Scott ham til å fortelle skroner, men her er det tross alt klart at de skroner Scott et par år senere utgav og kalte Pider Ros historier, på en enkel unntagelse nær alle sammen er Scotts egne. Han har nyttet Pider Ro s måte å fortelle på, hans vendinger og ordforråd, men fabelen, oppfinnelsen og skrivemåten er Gabriel Scotts.

De historiene Pider Ro fortalte Scott, var med tukt å melde av den art at de ikke egnet seg til offentliggjørelse. Det kan være verd å fortelle hva Pider Ro sa da en felles kjent leste historiene for ham. Ludafisks herre fräste av foragelse:

- Det der har jeg aldri i livet fortalt. Men hvordan kan det ikke gå? Noen år senere da historiene var kjent over hele Norges land og hadde fått mange velyndre, ble Pider Ro spurt om sammenhengen, og denne gangen hadde pipen fått en annen lyd: Johau, dei har e fortelt alle sammen.

Det sprudler av liv gjennom Pider Ro s mange opplevelser, i møte med havmann og havfrue. Ennå lever det direkte anekdoter på folkemunne om Pider. For eksempel denne: - Pider kommer slørende i skøyta si en natt til sin fortøyningsplass. Der ligger forlode meg Svane ryggbrekt og med hengende akterende. «Haai!», roper Pider, «haai, skipper på Svane!»

Han roper lenge og endelig stikker skipperen hodet opp av luka:

«Å e de dere vil her midt på natta?»

«Jou, e vil bare seie de at du får hækte a roret på Svane, for e ser ho ska lense!», roper Pider.

De siste årene av sitt liv var Pider ved dårlig helse, og tilbrakte flere år på Pleiehjemmet i Kristiansand, hvor han avgikk ved døden den 30. Mars 1915, 76 år gammel. Samme dag finner vi i Fædrelandsvennen, under spalten Bynyt, en kort minneomtale om Pider Ro, hvor det heter: «En skikkelse kjendt af alle gamle kristianssandere, Pider Roe, er afgaaet ved døden paa pleiehjemmet. Hvem har ikke som gut rodd hen under holmen for at kjøbe blaaskjæl hos Peter Roe? Atpaa fik man saa nogen af hans uforlignelige skroner. Gabriel Scott har i sine Pider Ros historier ganske godt truffet tonen i dem. Han var en type fra det gamle Kristianssand. Der er snart ikke flere igjen af dem.»

Han har vært litt av en politiker, gamle Pider Ro, og han er den norske Mönchhausen han står bare høyt over denne med sitt humoristiske lynne. Dette typiske sørlandslyne som strekker seg langt boret far Kragerø-kanten til Egersund, Stavangerne sier at de er vestlendinger gjeme for meg, men de har så atskillig av dette sørlandslyne og snakker jo dessuten med bløde konsonanter.

Tilbakeblikk på 1998: 75 medlemmer

De viktigste oppgavene for styret i 1998 var å verve medlemmer. I den anledning ble det trykket opp en vervefolder som ble sendt ut til medlemmene for omdeling i deres omgangskrets. Når dette skrives teller vi 75 medlemmer og vi har plass til mange flere.

En annen viktig oppgave var å skaffe penger til drift av Selskabet, utgivelse av bøker og som subsidier billettprisene under dagene. Våre store bidragsytere dette året er Sparebanken Pluss - Høyvåg Sparebank, Lillesand Sparebank, OIS, Lillesand Kommune og Norsk Kulturfond.

Gode minner

Samlingen på Brekkestø ble også i år det store høydepunktet:

Karsten O. Nielsen som fortalte om minner fra den tiden Gabriel Scott vanket i Brekkestø. Vi kunne også glede oss over en meget godt forberedt Svein Slettan med foredraget: Naturen som læremester. Jon Kleveland og Siv Justvik sang sanger fra sin nye CD. Det var friske og flotte melodier og det var synd at et alt for stramt tidsskjema og forsikninger var skyld i at flere måtte forlate arrangementet og derfor ikke fikk høre dem. Anstein Nørsett gjennomførte en meget vellykket auksjon som satte punktum for Gabriel Scott dagene 1998

På oppsummeringsmøtet etter at arrangementet var avsluttet fikk John og Elisabeth mye ros. De var virkelig flinke til å organisere servering av måltidene og maten var nydelig. Vi må også gi blomster til Karin O. Mollestad og Unni Hansen for den innsatsen de gjorde med lage dekorasjoner til alle arrangementene.

Rent teknisk var det flere ting som kunne vært bedre. Det ble nevnt en uheldig blanding av billettsalg og salg av bøker og andre ting. De må holdes helt adskilt neste år. Det må også sørges for at det er nok folk til å rydde stoler og bord inn og ut av de forskjellige lokaler, slik at ikke noen få sliter seg ut. Det var også flere som etterlyste lengre pauser mellom de forskjellige innslagene slik at folk fikk anledning til å snakke sammen. Det ble ellers nevnt at det kanskje var for mange konserter, men det var det svært delte meninger om.

Konseptet for Dagene er et variert program som kan ha et tilbud til de fleste,

levende lys og god mat og mye menneskelig varme. I bamebokåret 1998 ga Gabriel Scott Selskabet ut fire av Scotts bamebøker, nemlig:

- * Tripp, Trapp, Tresko (juni)
- * Hollender-Jonas
- * Gutten i Røyken
- * Sølvfaks

Da vi fikk støtte til utgivelsen fra norsk kulturfond, kunne vi selge bøkene svært billig. Hollender-Jonas og Gutten i Røyken ble slått sammen i ett bind, noe som gjorde at vi kunne selge dem for til sammen kr 100,-. De andre to bøkene ble solgt for kr 87,- og kr 80,-. Medlemmer og forhandlere fikk 30% rabatt på utsalgspris.

Dette er andre nummer av Treskoposten. Vi ser gjerne at medlemmene bruker Treskoposten. Har du stoff til neste nummer er vi svært takknemlige. Det kan sendes til en av oss i styret.

Nye Medlemmer

«Gabriel Scott dagene» i september ble arrangert 3. - 6. september. Samarbeid med Kirkeakademiene i Kristiansand, Birkenes og Aust-Agder gjorde nok sitt til at salen var full under åpningskvelden med trekkplastrene Jervell, Asbjørn Arntsen og Jens Olai Justvik. Et grusomt vær satte en demper på konkurransene i pil- og bueskyting og bergyltiske, men vi som trosset været hadde en fantastisk opplevelse.

Førjulstreff

Før jul var alle medlemmer invitert til Høyvåg Gamle Prestegård.

Vi vervet 50 medlemmer i 1998. Medlemmene bor spredt og fordeler seg med 18 fra Østlandet, 3 fra Rogaland, 20 fra Vest-Agder og 34 fra Aust-Agder.

Eilif Aas og Anne Elisabeth Axelsen var vertskap. En uforglemmelig kveld med opplesning, sang og musikk og god mat.

Treskoposten

Gabriel Scott Selskabet har fått sin egen avis: «Treskoposten». Navnet er hentet fra Jembyrden hvor Treskoposten løp rundt med nyheter i Høyvåg så treskoene klapret.

Første nummer kom ut 27. august og nummer to sitter du å leser i nå.

Relieff av Scott

Truls Erik Dahl tok initiativet til at Nic Schiølls relieff av Gabriel Scott ble støpt og plassert på Aust-Agder fylkesbibliotek.

Det gyldne evangelium

AV SVEN KÅRE LARSEN

I 1921 kom det på det norske bokmarked ut et verk som ble gjenstand for en del angrep, men mest av positive skrivelser. Boka det siktes til er «Det gyldne evangelium» av Sørlands dikteren Gabriel Scott. Mange var forbauset over emnevalget, men kom til at dikteren hadde truffet noe vesentlig i det budskap han kom med. Det var «kjærlighetens evangelium» hovedpersonen St. Peter kom frem til etter at han sammen med Vårherre hadde trasket jorden rundt for å finne feil og mangler med det skaperverk Herren hadde «fremtryllet». Det er ikke for ingenting Scott-kjenneren, lektor Arne Beisland, utbryter: «Det gyldne evangelium» er i sitt slag en av de mest originale bøker som er kommet ut i den senere tiden».

Egentlig fikk Scott ideen til boka så tidlig som i 1907, da han en kortere tid oppholdt seg i den lille landsbyen Dinkelsbühl i Bayem. Han hadde året før fått seg tildelt Houens legat. Vi lar Beisland fortelle: «Han var nå på hjemveien og hadde lite penger. Utenfor huset hvor han bodde, sto et gammelt vakttårn, og Scott hadde hårt en underlig historie om det. Det fortaltes at en gang Vårherre og St. Peter vandret på jorden, kom de forbi her, og St. Peter ble kastet inn i tårnet på grunn av sine svartekunster. Av denne historien laget så Scott fortellingen «Hvorledes St. Peter kom i «Det Grønne tårn», men ingen av avisene i daværende Kristiania ville kjøpe den. Omsider tok «Urd» den, og Scott fikk såpass for den at han kunne komme seg hjem. Fjorten år senere brukte han fortellingen i sin bok «Det gyldne evangelium». Boka er senere kommet i en mengde opplag, og få andre av hans verker er blitt trykket i så mange eksemplarer.

Der er en kjent sak at Gabriel Scott ble sent modnet som dikter. Allerede før «Det gyldne evangelium» utkom, hadde han imidlertid kommet på bokmarkedet med solide verker som bla. «Jembyrden», fortsettelsen «Enok Rubens levnetstøp», for ikke å snakke om «Kilden, eller brevet om fiskeren Markus».

Det varte som vi ser mange år før stoffet til «Det gyldne evangelium» ble forløst hos dikteren. I høyesterettsadvokat Jonas Skougaards store gave til Universitetsbiblioteket av norske manuskripter finnes bl.a. første utkast til «Det gyldne evangelium» (undertittel: Legende). På manuskriptets forside har forfatteren skrevet følgende:

«Kladd til første utkast til «Det gyldne evangelium», skrevet dels i Aasgaardsstrand, dels i Dinkelsbühl, Bayem 1911. Maa ikke offentliggjøres verken nu eller siden. Først tat op igjen og fullført 1921. Burde ha ligget 10 år til.

Gabriel Scott.

Direktør Arne I. Hoem, som var formann i Bibliofilforeningen skrev om Scotts arbeid med boka. Han demonstrerer med utgangspunkt i flere dedikasjoner hvilket grep et særskilt stoff kan ha på sin forfatter. 1921-utgaven var Scott slett ikke fornøyd med, og bare 6 år etter at boka så dagens lyd, reviderte han den ganske betydelig. I forordet skriver Gabriel Scott:

«Denne bok er utkommet her i revidert utgave, gjennomset og delvis sterkt forkortet. Beskjærelsen har jeg foretat i samråd med harr Ronald Fangen, hvem jeg herved bringer min beste tak for hans værdifulle raad og vink. Kristoffer Trøbens navn og nogen av hans første ord har jeg mutatis mutandis (latin, og betyr: fetter at det er blitt forandret som bør forandres!) laant fra en tysk bok.

Et eksemplar av 1927-utgaven fant direktør Hoem i en antikvarbokhandel i Stockholm, og her har Scott skrevet med grønt blekk og med sin spesielle håndskrift: «Det er mit haab at jeg, inden jeg legger min krop av, maa faa tid til en revidering av denne fullstændig uferdige bogen. Blant andet maa det innfettes et kapitel om hvordan Vårherre og St. Peter en nat kommer sammen med Don Quijote og Sancho Panza og har en

længre samtale med dem.

Hjertelige hilsner Gabriel Scott.

Ganske merkelig er det at denne dedikasjonen er skrevet så sent som 27. September 1952, altså bare to år før den tredje og siste revideringen. Denne utgaven kom i 1954, og dette ble en endelig revidering. Scott var da blitt nøyaktig 80 år gammel og dette ble det siste arbeid fra hans hånd. Min nå avdøde gode venn, redaktør Ole Dommerud i «Christianssands Tidende» hadde bedt Scott om hans navnetrekk til 2. utgave av boka, men dette satte dikteren seg bestemt imot, da han mente det forekom kapitler i den som kvalitetsmessig var dårlige. Men i 1954 kunne Scott i en dedikasjon til Dommerud skrive:

«Denne bok ble begynt på i Dinkelsbühl i Bayem i 1907, hvor jeg skrev kapitel XI, men først i 1921 begynte jeg å få tak i stoffet - og gjorde den endelige revisjon i 1953.

Gabriel Scott 17.3.1954

Det er vel nokså enestående at en dikter går og funderer på samme stoff i ikke mindre enn 47 år, men til gjengjeld er stoffet så vanskelig og omfattende at revisjoner vel var nødvendige for å få «rytmen» til å holde seg gående i verket. «Det gyldne evangelium» er en kjent bok. Den er oversatt til flere språk, og er i mange land svært populær, vi kan nok si med rette. Problemet som det dreier seg om i romanen, er motsetningen mellom den kjærlige allmakt og den elendighet og ulukke som hjemsøker verden, og er følgelig aldri mer aktuell enn i disse krigerske og utrygge tider. Det dikteren vil vise er at Gud er den allmechtige og kjærlige. Han svikter ikke. Menneskene selv er skyld i all ondskapen og elendigheten fordi de ikke vil gjøre Hans vilje, og fordi de ikke vil leve etter kjærlighetens evangelium.

GABRIEL SCOTT'S BARNEBØKER

Lesning for hele familien

Kr. 100,-

Kr. 80,-

Sølvfaks
Hollender-Jonas og Gutten i røyken
Tripp trapp tresko

Kr. 87,-

Til salgs hos bokhandlene

GABRIEL SCOTT SELSKABET

Bli medlem av Gabriel Scott Selskabet

- DU OGSÅ!

Ta kontakt med Ingjerd Modal på Høyvåg Bygdebu
(tlf. 37 27 45 97)
Eller John Dobey på Brekkekjær Pensjonat
(tlf. 37 27 52 20)

JA! Jeg kjenner Gabriel Scott og blir gjerne med i Gabriel Scott Selskabet

Navn

Adresse

Postnr./sted

Kuponen sendes: Gabriel Scott Selskabet 4770 Høyvåg